

Könyvtári kis tükör

Orvostudomány–Mezőgazdaság 1970–1982

A *Könyvtári kis tükör* című, *Ajánló könyvjegyzék* alcímű sorozat legújabb kötete az 1982 előtt megjelent magyar nyelvű orvostudományi és mezőgazdasági irodalomból nyújt válogatást. A szerkesztők nagyon helyesen – a *Technika* című kötethez hasonlóan – itt is szaktítottak a sorozat többi tagjánál alkalmazott korábbi szerkesztési elvvel, és az ajánlott művek kiválasztásában nem mentek vissza egészen 1945-ig. Az alkalmazott tudományok irodalma ugyanis közismerten sokkal gyorsabban avul el, mint a társadalomtudományi területek ismeretanyaga, ezért indokolt volt, hogy a válogatást az 1970 és 1982 közötti időszakra korlátozták. Kivételt csak néhány esetben tettek, elsősorban olyan alapvető, nélkülözhetetlen kézikönyvek, bibliográfiák esetében, amelyek jellegüknél fogva nem, vagy lassabban avulnak, újabb kiadásuk pedig nincs (például magyar–orosz, orosz–magyar mezőgazdasági szótár, a mezőgazdasági szakirodalom könyvszete, orvosi lexikon stb.).

Az ajánló jegyzék két, egymástól független részből áll, ezek csak kiadási okok miatt kerültek egy kötetbe.

Az összeállítás elsősorban az olyan közművelődési könyvtárak munkáját hivatott segíteni, melyek orvosi szakirodalmi műveket nem vagy csak elenyésző számban gyűjtenek. Ez indokolta, hogy a kötetnek az orvosi művek leírásait közlő része különösen erős rostálással készült, és néhány alapvető szótáron, kézikönyvön kívül lényegében csak az egészségügyi kiadványokat veszi számba. Az egyes élettani folyamatokkal foglalkozó népszerű művek bibliográfiai leírásai után a különféle betegségek leírását és azok gyógyítását ismerető könyvek címadatai következnek. A szerkesztők, *Szilágyi Tibor* és *Dékány Sándorné* gondosan ügyeltek arra, hogy lehetőleg vala-

mennyi betegségecsoport irodalma képviselve legyen a mintakatalógusban. Olyanok, mint például a Fekélybetegségekről fekélybetegeknek, A cukorbetegség, Az asztmáról, A szívbetegségekről szívbetegeknek stb. Megtaláljuk itt még a legismertebb csecsemőgondozási és gyermeknevelési, táplálkozástudományi és közegészségügyi ismeretterjesztő irodalmat is. Az orvosi-egészségügyi szakterületet összesen 152 mű képviseli a kötetben.

A könyv második része a mezőgazdasági irodalmat tárja fel, s ebben az egyes részterületek legfontosabb szakkönyveinek címei mellett fellelhetők a háztáji gazdálkodáshoz, a hétvégi kertészkedéshez és az állattartáshoz felhasználható kiadványok leírásai is. A mezőgazdaság egyes ágazatait arányosan képviselő művek száma 284.

Minden bibliográfiai összeállítás egyik leg-sarkalatosabb kérdése a válogatás. A szelekciós elvek következetes érvényesítése különösen nehéz feladatot ró az ajánló bibliográfiák, jegyzékek készítőire. Azon mindig lehet vitatkozni, hogy az egyik mű miért került felvételre, a másik meg miért nem, hiszen ahány összeállító, annyi megítélés, annyi ízlés. Ami viszont nem képezheti vita tárgyát, az az, hogy a bibliográfia tegyen eleget választott céljának, funkciójának, a felvett művek mindegyike igazodjék a várható használói kör igényeihez. A szerkesztőket dicséri, hogy bibliográfiájuk készítése során ezt az előszóban általuk is megfogalmazott feladatot következetesen végrehajtották, az összeállítás minden egyes darabja a közművelődési könyvtárak feladatait mérlegelve került a kötetbe. Kellő figyelmet fordítottak arra is, hogy a bibliográfiában a részterületek lehetőség szerint arányosan legyenek képviselve.

Az anyag csoportosítása a művek tartalma

alapján kialakított, a használói szempontokat figyelembe vevő természetes szakrendben történt. Néhány nagyobb szakot további alfejezetekre bontottak a szerkesztők.

A kötetben való eligazodást, az egyes művek visszakeresését a mezőgazdasági és az orvosi területekhez külön-külön készített név- és tárgymutató segíti. A tárgyszavak, amelyek az *Új Könyvek* által adott tárgyszavakkal megegyeznek, a tételek sorszámára utalnak. A névmutató összeállítását formálisnak, mechanikusnak érezzük. Az indexbe ugyanis kizárólag csak a szerzői nevek kerültek be, a szerkesztőké, összeállítóké, illusztrátoroké stb. már nem. De a szerzők is csak akkor, ha nevük a mű leírásában a cím elé van vetítve. Háromnál több szerző esetén, amikor a cím után találjuk a szerzők nevét, vagy a többkötetes művek esetében, ha a főcím mögé került a vonatkozó kötet szerzőjének neve és címe (például 389. tétel: Mezőgazdasági vízhasznosítás. Szerk.

Fóris Gyula. Bp. VÍZDOK–Mezőgazd. Kiadó. 2. ELEKES Károly–SELMECZY Tibor: Halászat. 1975, 215 l., 1 t.), a szerzői neveket hiába keressük a névmutatóban, ott csupán a cím szerepel, s a mű csak ennek ismeretében kereshető vissza. A szerző, legalábbis a névmutató szempontjából, ezekben az esetekben nem számít szerzőnek. Ez a megoldás nehézkessé teszi a bibliográfiában való eligazodást, ráadásul indokolatlan, és ellentmond a névmutató funkciójának is.

Ettől eltekintve úgy érezzük, hogy a közreadóknak sikerült elérni céljukat: Kellő mérlegeléssel, körültekintéssel összeállított jegyzékük jól fogja segíteni a könyvtárosok és az olvasók tájékoztatását a feldolgozott két szakterület friss irodalmában. (1985. OSZK KMK – Műzsák Közművelődési Kiadó. 236 l. 52 Ft.)

Dr. Szabó Sándor

Új segédlet a gyermek- és az ifjúsági irodalom gyarapításához

A Népművelési Propaganda Iroda 1978-ban adta közre a *Mintakatalógus a közös iskolai és gyermekkönyvtárak számára* című bibliográfiát, bár akkor még nem tetőztek a kettős funkciójú és integrált intézmények szervezésének hullámai. Most új, szemet vonzó – bár az előzőhöz hasonlóan könnyen széteső – köntösben látott napvilágot a javított, bővített kiadás, ugyancsak *Benkő Zsuzsanna* szerkesztésében. Előszavában a szerkesztő megemlíti a „történeti” előzményeket, majd röviden, de rokon-szenvesen ecseteli a kettős funkcióból adódó többretű feladatokat, s ezek hatását a gyűjtőkör alakítására. Figyelmeztet, hogy a jegyzék csak megszorításokkal tekinthető mintának, egyúttal fősorol még néhány könyvet, mint kiegészítő gyarapítási segédletet.

Bizony, szükség is van ezek használatára, mert a *Mintakatalógusban* nem találjuk meg az *Új Könyvek* azonosítási számát, noha az előszó az „állománygyarapítási tanácsadóval való együttes használatra” buzdít. Ezt az azonosítá-

si számot csak a *Könyvtári kistűkör* megfelelő kötetéből tudjuk visszakeresni. Hasonló bűvarkodásra kényszerülünk, ha az ismeretterjesztő könyvek háromjegyű szákszámaira vagyunk kíváncsiak, mert az új kiadás többnyire csak összefoglaló szákszámokat közöl és azokat is csak a fejezet élén, megkérdőjelezve a használhatóságot, hiszen az előszó is „valamiféle katalóguspótlék”-nak szánja a kötetet. Valóban nagy gyakorlati haszna lehetne ennek a mintakatalógusnak most, amikor tudjuk, mekkora, és milyen állapotban van az általános iskolai könyvtárak feltáratlan anyaga. Az ilyen használathoz azonban teljesítenie kellene a katalógusnak legalább néhány funkcióját, például a több szempontú visszakeresést és a raktári jelzet (szákszám + betűjel) pontos közlését. Ez technikailag sem lett volna megoldhatatlan, ha a tételszámok a címtételek jobb oldalára kerültek volna (vastagon szedve), míg a raktári jelzet a tételszámmal azonos sorban, a szokásos módon, a bal felső sarokba. Így nyugodt szívvel tudnánk ajánlani a kiadványt az állomány-